

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1,
cod poștal 014606, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NICOLESCU, BASARAB

Harul feminin / Basarab Nicolescu. - București : Eikon, 2019
ISBN 978-606-49-0148-4

821.135.1

Ilustrație copertă: *Palimpseste*, de Frédérique Lemarchand

Tehnoredactor: Mihaiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Basarab Nicolescu

Harul feminin

EIKON

București, 2019

Cuvânt înainte	7
I. Sânii zeiței Artemis.....	9
II. Sfânta mea preferată: Vivia Perpetua	19
III. Marguerite Porete și anihilarea sufletului	41
IV. Neașteptatele căi ale sfînteniei: Simone Weil.....	51
V. Romany Marie și Brâncuși – o poveste de dragoste și creație	77
VI. Marya Kasterska, mesajeră a culturii între Polonia, România și Franța	85
VII. Mirabila mea întâlnire cu Maitreyi Devi la Venetia	101

Cuvânt înainte

Am avut, de multă vreme, intuiția existenței «harului feminin». Lectura operelor misticilor creștini Vivia Perpetua (181-203), Marguerite Porete (aprox. 1250 - 1310) și Simone Weil (1909-1943) mi-au confirmat această intuiție.

Cuvântul „har” (grație) semnifică, pe plan teologic, energia increată a lui Dumnezeu, care permite îndumnezeirea omului (*theosis*), prin participarea ființei umane la aceste energii increate¹.

Când vorbesc despre „harul feminin”, nu înțeleg în niciun fel să sexualizez energia increată a lui Dumnezeu, ceea ce ar fi o erzie. Prin „har feminin” semnific predispoziția organică a femeilor de a recepționa și asimila energia increată a lui Dumnezeu.

Există un alt sens al cuvântului „har”, când vorbim de „o persoană cu har”. În acest caz evocăm o persoană care a asimilat darul grației. Din nou, femeile au această predispoziție organică, care se manifestă în domeniul culturii române din exil sau din țară. Studiez astfel, în această carte două cazuri exemplare: Romany Marie (1885 - 1961) și Marya Kasterska (1893 - 1969).

Un caz special este Maitreyi Devi (1914-1990), pe care am avut sansa să o cunosc. Dimensiunea dragostei

¹ Mulțumesc Părintelui Jean Boboc (1943-2019) pentru o discuție din septembrie 2018 pe această temă.

sale față de Mircea Eliade, pe care nu a încetat să îl iubească nicio clipă din viața sa, are o înrădăcinare spirituală și divină pe care Eliade, în mod paradoxal, nu a fost capabil să o înțeleagă.

Diferitele sensuri ale cuvântului „har” sunt unificate prin noțiunea de „informație spirituală”, pe care am introdus-o în lucrările mele transdisciplinare². Exemplific această unificare transreligioasă și transculturală prin studiul „Sânii zeiței Artemis”, care deschide prezența carte. Există, în toate civilizațiile umane, un „har feminin” semnificând predispoziția organică a femeilor de a recepționa și asimila informația spirituală.

Toate textele capitolelor au fost publicate în cronică mea permanentă „În oglinda destinului” din revista „Con vorbiri literare”.

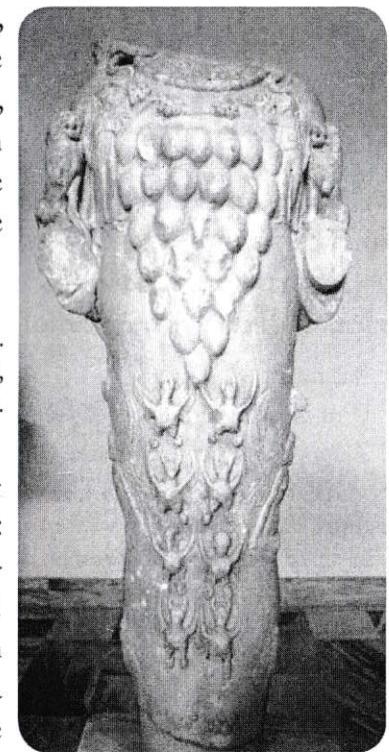
Tin, în încheiere, să mulțumesc domnului Valentin Ajder, directorul Editurii Eikon, pentru sensibilitatea sa la harul feminin.

² A se vedea, de exemplu, Basarab Nicolescu, „The Hidden Third as the Unifier of Natural and Spiritual Information”, Cybernetics and Human Knowing, Vol. 22 (2015), no. 4, p. 91-99
http://basarab-nicolescu.fr/Docs_articles/CHK_1.pdf
 pagină accesată la data de 7 iunie 2019.

I. Sânii zeiței Artemis

În august 2010, vizitam Muzeul Arheologic Național din Atena și am fost literalmente țintuit locului de ceea ce mi se părea a fi o ciudată viziune: o statuie feminină cu 28 de sânii și cu multe alte reprezentări simbolice pe corpul său (a se vedea Fig. 1). Prima impresie a fost desigur cea senzuală, căci o femeie cu 28 de sânii nu poate fi decât atotmângâietoare. Dar imediat am fost cotropit de senzații mult mai subtile, ca și cum «auzeam» mesaje transmise de statuia vie, pe care nu le înțelegeam cu mintea mea, dar pe care sentimentele mele le percepeau.

Fig. 1.
 Artemis efeseană,
 sec. I î. Hr.

Nota din josul statuii era extrem de sumară:
Statuie a Artemizei efeșane. Marmură pentelică. Proveniență necunoscută. În templul său din Efes, Asia Mică, una dintre cele șapte

minuni ale lumii antice, Artemis era adorată de greci ca marea zeiță a Naturii și zeiță protectoare a animalelor. Veșmântul său era acoperit de simboluri ale fertilității (28 de săni³) și de figuri de Nikē⁴, grifoni⁵, sfincși și albine. Lei sunt așezați pe brațele zeiței. Secoul I î. Hr.

Toate căutările mele pe Internet nu mi-au dat decât informații sărace asupra unor statui similare, aflate în diferite muzee ale lumii, dar această statuie specifică era cu totul absentă. Proveniența statuiei din muzeul din Atena este, probabil, persană.

Știam, desigur, că însuși Sfântul Pavel a avut anumite dificultăți la Efes, în legătură cu redutabilitatea zeiță Artemis⁶.

Am lucrat mai multe săptămâni, încercând să descifrez sensul celor 28 de săni, dincolo de vagile considerații asupra fecundității.

Într-o seară de la începutul lui octombrie 2010, revelația s-a produs și semnificațiile simbolului au apărut unul după altul.

Pentru a elibera orice confuzie instinctuală sau fizică, să înlocuim cuvântul „sân” cu cuvântul „punct”

³ Unii cercetători pretind că «sâni» sunt, de fapt, testicule de taur.

⁴ Zeiță personificând victoria.

⁵ «Grifonii» erau creaturi legendare, prezente în mai multe vechi culturi. Ei au un corp de vultur (cap, aripi și gheare) grefat pe partea din spate a unui leu (abdomen, labe și coadă) și au urechi de cal. Grifonul apare în Elam (țară situată pe platoul persan) spre sfârșitul mileniului IV î. Hr. și în Egipt, în mileniul III î. Hr.

⁶ Biblia ortodoxă on-line, *Actele Sfinților Apostoli*, Capitolul 19 – a se vedea pagina Internet

<http://bibliaortodoxa.ro/carte.php?cap=19&id=26>

Pagină accesată la data de 5 octombrie 2014.

(topologic). Obținem astfel configurația corespondentă, cu 28 de puncte, arătată în Fig. 2. Anume, citind figura de jos în sus, vedem : 1 punct, 2 puncte, 3 puncte, 4 puncte, 5 puncte, 6 puncte, 7 puncte. Este ceea ce putem numi un «heptaktys», prin analogie cu celebrul «tetraktys» al lui Pitagora (1 punct, 2 puncte, 3 puncte, 4 puncte). Toate punctele sunt înscrise într-un triunghi echilateral, cu 3 laturi de 7 puncte fiecare. *Heptaktys*-ul apare astfel ca un *tetraktys* generalizat: *heptaktys*-ul conține 28 de puncte, pe când *tetraktys*-ul conține 10 puncte. Dacă ne oprim la linia cu 4 puncte din *heptaktys*, obținem tocmai un *tetraktys* (10 puncte), înscris într-un triunghi echilateral cu 3 laturi de 4 puncte fiecare.

Să facem acum suma zisă „teozofică” pentru numerele 28 și 10.

28 are suma teozofică 1:

$$28 = 2 + 8 = 10 = 1 + 0 = 1$$

iar 10 are aceeași sumă teozofică:

$$10 = 1 + 0 = 1.$$

Cu alte cuvinte, amândouă simbolurile – *heptaktys* și *tetraktys* – sunt simboluri ale unității Naturii.

Să mergem mai departe.

Punctul central X al simbolului *heptaktys* este punctul al treilea de pe linia conținând 5 puncte. Acest punct (de sumă teozofică 1) este înconjurat de un triunghi echilateral interior conținând 9 puncte (de sumă teozofică

9) pe laturile sale, care, la rândul lui, este înconjurat de un triunghi echilateral exterior conținând 18 puncte (de sumă teozofică $9 = 1 + 8$) pe laturile sale. Punctul central X, triunghiul echilateral interior și triunghiul echilateral exterior constituie structura ternară a simbolului *heptaktys*, revelând patru meta-numere fundamentale: 1, 3, 7 și 9, exact ca în cosmologia lui Jakob Boehme⁷. Numărul 28, el însuși, conține aceste patru meta-numere fundamentale:

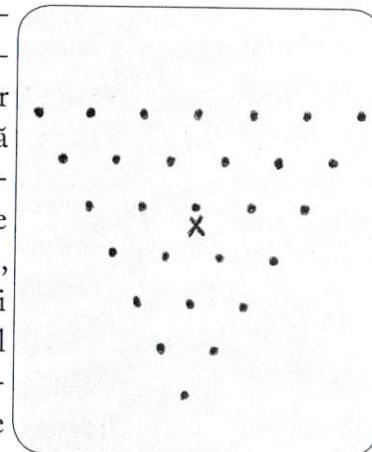

Fig. 2. Heptaktys

$$28 = 7 \times 4 = 27 + 1 = 3 \times 9 + 1 = 3 \times 3 \times 3 = 1,$$

numărul 4 fiind întotdeauna legat, în gândirea tradițională, de manifestare.

28 este deci manifestarea plenară a unității Naturii. Putem spune că punctul central X se desfășoară în 28 de puncte. 28 este numărul «secret» al unității Naturii.

Este de observat că punctul central X, împreună cu triunghiul echilateral, conținând 9 puncte, formează un *tetraktys secret*, interior al simbolului *heptaktys*.

Este de observat, de asemenea, că, privind figura de jos în sus, vârful triunghiului exterior, conținând 18 puncte,

⁷ Basarab Nicolescu, *Știința, sensul și evoluția – Eseu asupra lui Jakob Boehme*, Cartea Românească, București, 2007.

împreună cu primele trei rânduri de puncte, formează un *tetraktys* vizibil. Ultimele trei rânduri conțin 18 puncte: cu alte cuvinte, ceea ce este «dincolo» de *tetraktys*-ul vizibil este echivalent cu triunghiul exterior. Linia corespunzând frontierei *tetraktys*-ului vizibil este o linie de discontinuitate.

Un fapt uimitor apare când numărăm câte *tetraktys* independente se află în figura cu 28 de puncte. Un mic efort de concentrare ne face să descoperim că fiecare punct al acestui figuri, cu excepția punctului central X, este vârful unui *tetraktys*. Deci, un *heptaktys* conține 27 de *tetraktys*. Suma teozofică a lui 27 este 9, cifra secretă a simbolului *heptaktys*:

$$27 = 2 + 7 = 9.$$

Fiecare *tetraktys* este constituit de 9 triunghiuri formate de puncte-vârfuri strict învecinate. Numărul total de triunghiuri ale simbolului *heptaktys* este de 36, a cărui sumă teozofică este, din nou, 9:

$$36 = 3 + 6 = 9.$$

Punctul X este un punct singular din punct de vedere topologic. El este singurul vârf situat pe laturi cu 3 puncte. Toate celelalte 27 de puncte sunt vârfuri ale laturilor cu 4 puncte (meta-numărul manifestării). Punctul X corespunde la ceea ce am numit «Terțul Ascuns» în cărțile mele⁸. Acest punct plus cele 27 de *tetraktys* reprezintă

⁸ Basarab Nicolescu, *From Modernity to Cosmodernity - Science, Culture and Spirituality*, State University of New York (SUNY) Press, New York, 2014.

Multe alte considerații pot fi făcute în legătură nu numai cu structura revelată de cei 28 de săni – simbol de fecunditate a Naturii – dar, de asemenea, în legătură cu numeroase alte detalii apărând pe corpul zeiței Artemis.

De exemplu, de mare importanță sunt cele 8 reprezentări din josul sănilor: 7 grifoni și o figură angelică (a se vedea Fig. 3).

Fig. 3. Cele 8 reprezentări din josul sănilor:
 7 grifoni și o figură angelică.

Din nou, meta-numerele 1 și 7 sunt prezente.

Mai mult decât atât, cele 8 reprezentări, împreună cu cei 28 de săni, fac un total de 36 de reprezentări, număr a cărui sumă teozofică este 9. Structura nonară este expusă deci explicit ca fiind cheia înțelegerii Naturii. Interesantă este poziția, aparent asimetrică, a figurii angelice. Numărând de jos în sus ea ocupă poziția cheie 3 și deci nu există niciun fel de asimetrie.

În sfârșit, faptul că semnificațiile pe plan simbolic ale zeiței nu pot fi descifrate decât *de jos în sus* este crucial. Într-un fel, ființa umană a inversat totul în cursul istoriei și sensul este astfel pierdut. Singura posibilitate de regăsire a sensului este subtila inversare pe care ființa umană trebuie să o opereze.

Dar doresc să mă opresc deocamdată aici.

Îmi permit să fac, în încheiere, două remarcă care mi se par a fi fundamentale.

Prima remarcă privește inepuizabilitatea unui simbol: „un simbol nu poate fi luat niciodată într-un sens ultim și exclusiv. În măsura în care exprimă legile unității în diversitatea indefinită, un simbol posedă el însuși un număr indefinit de aspecte, plecând de la care el poate fi luat în considerare, și cere de la cel ce îl abordează capacitatea de al vedea simultan din diferite puncte de vedere. Astfel simbolurile care sunt transpuse în cuvintele unui limbaj obișnuit se înăspresc, se ocultează și devin foarte ușor «propriile lor contrarii»⁹ închizând înțelesul

⁹ Gilbert Durand, „La reconquête de l'Imaginal”, in Henry Corbin, *Cahiers de l'Herne*, nr. 39, volum coordonat de Christian Jambet, Éditions de l'Herne, Paris, 1981, p. 269.